

บทที่ 1

บทนำ (Introduction)

การวิเคราะห์เคมีคลินิกสามารถช่วยแพทย์วินิจฉัยโรค พยากรณ์ความรุนแรงของโรค และใช้ติดตามผลการรักษา ตลอดจนมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์สารชีวเคมีในเลือดสำหรับการตรวจสุขภาพประจำปี การเก็บและการเตรียมตัวอย่างเลือดจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการใช้สิ่งส่งตรวจซีรัมนิยมใช้ในสถานพยาบาลมากที่สุด ยกเว้นการตรวจระดับกลูโคสในเลือดที่จำเป็นต้องใช้สารกันเลือดแข็ง โซเดียมฟูออไรด์จึงต้องเตรียมตัวอย่างพลาสมา อย่างไรก็ตามการเตรียมซีรัมเพื่อวิเคราะห์สารชีวเคมีในเลือด จำเป็นต้องตั้งเลือดทิ้งไว้นาน 30-45 นาที เพื่อให้เลือดแข็งตัวก่อนที่จะปั่นแยกซีรัมแล้วนำมาวิเคราะห์ นอกจากนี้หากรีบปั่นแยกซีรัมก่อนเวลาดังกล่าว อาจทำให้การแข็งตัวของเลือดนั้นไม่สมบูรณ์ หรือมีเม็ดเลือดแดงแตก ซึ่งอาจให้ผลการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการผิดพลาด อีกทั้งยังเสี่ยงต่อก่อนเลือดอาจไปอุดตันเครื่องวิเคราะห์อัตโนมัติจนทำให้เครื่องเสียหายได้

ในการลดเวลาสำหรับการเตรียมซีรัม ซึ่งจำเป็นในการตรวจสารชีวเคมีในเลือดที่ต้องการผลเร่งด่วน เช่น ผู้ป่วยฉุกเฉิน ผู้ป่วยผ่าตัด ผู้ป่วยวิกฤติ (ICU) และผู้ที่มาตรวจสุขภาพกับศูนย์เคลื่อนที่ (mobile health checking service) ที่มาเป็นกลุ่มใหญ่ นอกจากนี้ ห้องปฏิบัติการทางคลินิกจำเป็นต้องสร้างมาตรฐานของการให้บริการ เช่น Hospital Accreditation (HA) และ ISO 15189 เป็นต้น ดังนั้นการใช้สารกันเลือดแข็ง เพื่อลดเวลาในการเตรียมตัวอย่าง และหันมาใช้สิ่งส่งตรวจชนิดพลาสมาจึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

สารกันเลือดแข็งที่นิยมใช้เพื่อเตรียมพลาสมาสำหรับตรวจสารชีวเคมีในเลือด คือเฮปาริน เนื่องจากรบกวนต่อค่าสารชีวเคมีในเลือดน้อยมาก เฮปารินมีหลายรูปแบบ แต่ที่นิยมใช้ในปัจจุบันคือ ลิเทียมเฮปาริน (Lithium heparin) เนื่องจากสามารถเตรียมได้เองในห้องปฏิบัติการ และมีจำหน่ายอย่างแพร่หลายในท้องตลาด อย่างไรก็ตามมีรายงานวิจัยในบทความของวารสารต่างประเทศหลายเรื่อง พบว่าปริมาณสารชีวเคมีในเลือดบางชนิดที่วิเคราะห์จากซีรัมนั้น แตกต่างจากลิเทียมเฮปาริน ซึ่งอาจมีผลต่อการวินิจฉัยโรคของแพทย์ รวมถึงการติดตามผลการรักษา ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในประเด็นนี้ จึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างค่าอ้างอิงของสารชีวเคมีในเลือดที่ใช้ทดสอบการทำงานของไต คือ blood urea nitrogen (BUN) และ creatinine ที่วิเคราะห์ได้จากลิเทียมเฮปาริน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าอ้างอิงของสารชีวเคมีที่วิเคราะห์จากลิเทียมเฮปารินพลาสมาในคนปกติจำนวน 120 ราย กับค่าอ้างอิงที่ได้จากบริษัทผู้ผลิต

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1) กำหนดค่าอ้างอิงของ blood urea nitrogen (BUN) และ creatinine ที่วิเคราะห์จากตัวอย่างลิเทียมเฮปารินในคนปกติ 120 ราย

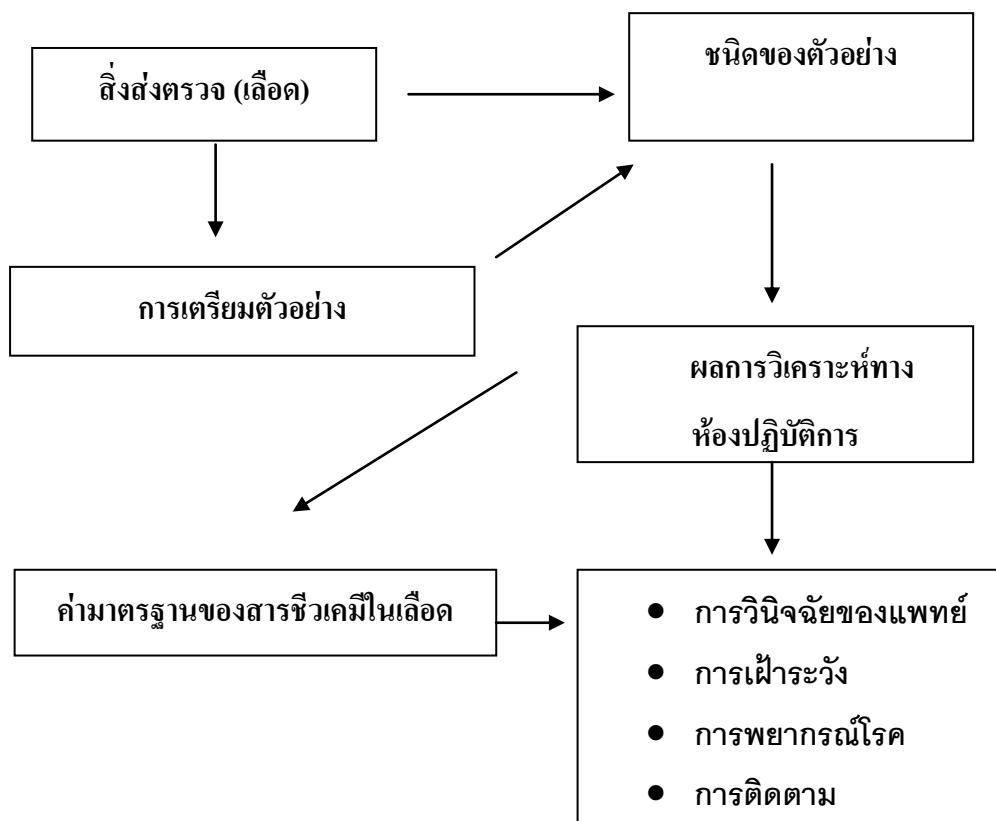
2) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าอ้างอิงของ blood urea nitrogen (BUN) และ creatinine ที่วิเคราะห์ได้จากลิเทียมเฮปารินพลาสมาในคนปกติจำนวน 120 รายกับค่าอ้างอิงจากบริษัทผู้ผลิต

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษานี้ทำโดยเก็บตัวอย่างเลือดจากอาสาสมัครที่มีสุขภาพดี จำนวน 120 ราย (อายุระหว่าง 20-50 ปี) โดยมีจำนวนเพศชาย และหญิงเท่ากัน อาสาสมัครต้องมีสัญญาณชีพปกติ (normal vital sign) ผลตรวจร่างกาย (physical examination) ปกติ และไม่มีภาวะหรือโรคดังต่อไปนี้ คือ มีการใช้ยา (drug use) เพิ่งผ่านการพักฟื้นหลังผ่าตัด (recent surgery) สูบบุหรี่ และ/หรือดื่มสุรา (tobacco and/or alcohol use) มีภาวะเครียด (stress) อ้วนหรือน้ำหนักเกิน (obesity or overweight) มีโรคประจำตัว (current disease) และมีการติดเชื้อในเลือด (blood-borne infection e.g., syphilis, hepatitis B and C, and HIV) เป็นต้น

ทฤษฎีสम्मติฐาน หรือกรอบแนวความคิด (Conception Framework) ของโครงการวิจัย

สิ่งส่งตรวจ การเตรียมตัวอย่าง และชนิดของตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์สารชีวเคมีในเลือด ได้แก่ ซีรัม และ พลาสมา อาจมีผลกระทบต่อการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการก่อนการวิเคราะห์ (preanalytical analysis) ได้แก่ ผลกระทบจากการเก็บตัวอย่าง การเตรียมตัวอย่าง หรือ การติดฉลากตัวอย่าง เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้การรายงานผลทางห้องปฏิบัติการคลาดเคลื่อน โดยเฉพาะการใช้ค่าอ้างอิงจากตัวอย่างที่ต่างชนิดกัน และอาจทำให้การแปลผลทางห้องปฏิบัติการของแพทย์ผิดพลาดได้ ซึ่งอาจจะกระทบต่อการวินิจฉัยโรค การเฝ้าระวัง การพยากรณ์โรค และการติดตามผลการรักษาของแพทย์ได้ (ดังรูปที่ 1)

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของแสดงความสัมพันธ์ของชนิดของตัวอย่างที่มีผลต่อผลการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ ค่าอ้างอิงของสารชีวเคมีในเลือด และการวินิจฉัย ตลอดจนการเฝ้าระวัง การพยากรณ์ และการติดตามผลการรักษาโรคของแพทย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ทราบค่าอ้างอิงของ blood urea nitrogen (BUN) และ creatinine จากลิเทียมเฮปารินพลาสมาในคนปกติ

2) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าอ้างอิงของ blood urea nitrogen (BUN) และ creatinine จากลิเทียมเฮปารินพลาสมา กับค่าอ้างอิงจากบริษัทผู้ผลิต

สถานที่ทำโครงการวิจัย

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
กลุ่มงานพยาธิวิทยา สถาบันมะเร็งแห่งชาติ